

HE (149/2025 vp) laiksi
lastensuojelulain muuttamisesta
sekä siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
14.11.2025

Kasvatukselliset keinot

Tavoitteena on selkeyttää kasvatuksellisten rajojen asettamisen ja rajoitustoimien käytön edellytyksiä sekä lisätä perhehoitajien ja laitoksen henkilöstön keinoja kasvatuksessa

- HE:ssä korostetaan kasvatuksellisia keinoja ja säädetään *kasvatuksellisesta aineiden ja esineiden poisottamisesta* riippumatta lapsen sijoituspaikasta ja sijoituksen perusteesta.
 - Perustelujen mukaan tällaiseen *tarkastukseen ja aineiden esineiden poisottamiseen* ei voida ryhtyä ilman syytä.
 - *Tarkastamista* kasvatuksellisenä keinona ei ole säädetty pykälissä, eikä määritellä sen eroa lastensuojelulaissa säädettyyn henkilöntarkastukseen.
 - Jos tarkoituksena on mahdollistaa perhehoitoon ja avohuollon tukitoimena sijoitetun lapsen vaatteiden ja tavaroiden tarkastaminen, mutta lastensuojelulaitoksessa tapahtuva henkilöntarkastus tehdään edelleen 66 §:ssä säädetyn mukaisesti, on tämä tarpeen todeta selkeästi.
 - Jos tarkoitus on mahdollistaa vain aineen ja esineen poisottaminen, mutta ei oikeutta esimerkiksi tutkia taskuja, tulee tämä selvästi todeta.
- HE:n mukaan lapsen fyysiseen koskemattomuuteen voidaan puuttua kasvatuksellisesti.
 - Kasvatustarkoituksessa tehtävä fyysiseen koskemattomuuteen puuttuminen on huomattavan tulkinnanvaraista ja huomioiden, että oikeutta käytetään eritaustaisissa sijaisperheissä, on todennäköistä, että tätä oikeutta tulkitaan hyvin eri tavoin.

Voimakeinot ja kiinniotto-oikeus julkisella paikalla ja yksityiskodissa

Tavoitteena on varmistaa riittävä toimivalta ja keinovalikoima luvatta poissaolevien lasten nopeaan löytymiseen ja sijaishuoltopaikkaan palaamiseen.

- Lastensuojelulaitoksen henkilöstölle ehdotettu oikeus kiinniottoon julkisella paikalla, oikeus mennä yksityisasuntoon tuntematta asunnon haltijaa ja asunnossa oleskelevia sekä voimankäyttöoikeus, sisältää merkittäviä asiakasturvallisuusriskejä.
- Vaikka esityksen mukaan voimakeinot ovat ensisijaisesti ”kevyttä fyysistä taluttamista”, on todennäköistä, että lapsi vastustaa kiinniottoa, jolloin tilanteessa joudutaan käyttämään voimaa. Sivullisten reagointia on vaikea ennakoida.
- Aluehallintovirastot katsovat, että lastensuojelulaitoksen henkilöstölle ei tule antaa oikeutta mennä hakemaan lasta vastoin asunnon haltijan suostumusta ilman poliisin virka-apua.
- Vaikka hallituksen esitykseen on kirjattu, että voimankäytön tulee olla viimesijaista ja välttämätöntä, on todennäköistä, että voimankäyttöoikeuden korostuminen lisää vastakkainasettelua lasten ja laitoksen henkilöstön välillä.
- Voimakeinojen liioittelun todistaminen jälkikäteisesti voi olla vaikeaa, kun laitoksen henkilöstölle nimenomaisesti säädetään oikeus voimakeinoihin.

Kuntouttava suljettu laitospalvelu

Tavoitteena on erityisesti alle rikosvastuuiän olevien lasten rikoskierteen katkaiseminen

- Aluehallintovirastot toteavat, että toisin kuin HE:ssä ehdotetaan, suljetusta kuntouttavasta laitospalvelusta tehtävän päätöksen tulisi aina olla määräaikainen huomioiden sen merkittävät perusoikeuksia rajaava luonne.
- Aluehallintovirastot kannattavat sitä, että erityisistä rajoituksista (liikkumisvapauden rajoittaminen, yhteydenpidon rajoittaminen, laitteiden poisottaminen ja suunnitelmalliset henkilönkatsastukset) tehdään määräaikainen päätös, mutta niiden laajuuden ja toteuttamistavan arviointi neljän kuukauden välein tehtävässä asiakassuunnitelmassa on epätasällista, koska asiakassuunnitelma ei ole muutoksenhakukelpoinen.
 - Perusoikeuksien rajoittamisen tulee perustua hallintopäätökseen, ei ainoastaan asiakassuunnitelmaan.
- HE:ssä ei kuvata kuntouttavan laitospalvelun rakenteellisia edellytyksiä, esimerkiksi sitä, miten ”sulkeminen” konkreettisesti liikkumisvapauden rajoittamisen lisäksi tapahtuu, onko esimerkiksi aitojen rakentaminen laitoksen ympärille mahdollista.
- Ehdotuksessa jää epäselväksi, mikä hyvinvointialue on järjestämisvastuussa laitoksessa toteutettavista *terveydenhuollollisista toimenpiteistä*, kun palvelua tuottaa valtion lastensuojelulaitos.

Kuntouttavan suljetun laitospalvelun tarkastaminen ennen toiminnan käynnistämistä

- Ehdotettu valvontaviranomaisen velvollisuus tarkastaa toiminta ennen sen käynnistämistä sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain 5 luvussa säädetyin keinoin on ongelmallinen ja tarkastusvelvollisuutta tulee täsmentää.
 - HE:n perusteella jää epäselväksi, tuleeko palvelu tarkastaa ennalta myös silloin kun hyvinvointialue itse tuottaa palvelua, vai vain silloin kun palveluntuottajana toimii valtion lastensuojelulaitos.
 - Jos palvelu tulee tarkastaa ennen toiminnan käynnistämistä, tulee selvästi säätää palvelun aloittamisen ilmoittamisesta ja ennakkotarkastuksen tekemisestä.

